

SZTE ETSZK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék

Szóbeli záróvizsga tételek szociális munka elmélet, valamint társadalom- és szociálpolitika tárgykörökből, 2020/2021. tanévtől

TARTALOMJEGYZÉK

Elméleti kompetenciák:

TARTALOMJEGYZÉK	2
1. Szociálpolitika és szociális munka fogalma és célmeghatározásai	4
2. Értékek és értékkonfliktusok a szociálpolitikában és a szociális munkában.	6
3. Szociálpolitika és szociális munka alapelvei.	7
4. Családtámogatások, szociális munka családokkal.	8
5. Személyes gondoskodást nyújtó intézmények rendszerének bemutatása.	10
6. Időskorúak ellátásai, szociális munka idősekkel.	11
7. Gyermek jogai, szociális ellátása, és szociális munka gyermekekkel.	12
8. A magyarországi cigányság szociális helyzete, szociális munka cigány családokkal és közösségekkel.	13
9. A Hajléktalanság komplex világa, a hajléktalanellátás ismertetése.	14
10. Szegénység a mai Magyarországon, szociális munka a mélyszegénységben élő családokkal.	15
11. A szociálpolitika és a szociális munka feladatai a konfliktusok kezelésében. (szociális, családi, iskolai, munkahelyi, etnikai konfliktusok, mediáció).	16
12. A szociális krízisek és kezelésük a szociálpolitikában és a szociális munkában.	17
13. Fogyatékos emberek jogai, szociális ellátásuk, szociális munka fogyatékos emberekkel.	18
14. A Munka Világa, szociális munka munkanélküliekkel.	19
15. Szociális munka szenvedélybetegségben érintett célcsoporttal.	20

Feladatsor a Szociális munka és a Társadalom- és szociálpolitika gyakorlati kompetenciáihoz	22
1. Feladat	23
2. Feladat	24
3. Feladat	25
4. Feladat	26
5. Feladat	27
6. Feladat	28
7. Feladat	29
8. Feladat	30
9. Feladat	31
10. Feladat	32

1. Szociálpolitika és szociális munka fogalma és célmeghatározásai.

A téma kifejtése során a hallgató az egyes fogalom meghatározásokat sorolja fel, mutassa be, törekedjen nemzetközi és hazai fogalomhasználat bemutatására egyaránt. Az egyes fogalmi kereteket elemző módon hasonlítsa össze és törekedjen a különbségek magyarázatára, mutassa be a változások okait, irányát. Mutassa be a szociálpolitika társadalmi funkcióját, értelmezze a társadalompolitika-szociálpolitika különbözőségét és hasonlóságát. Térjen ki a szociálpolitika eszköztárának időbeli fejlődésére és a nemzetállami szinten megvalósuló típusokra.

A szociális munka fogalma (Bevezető In: Hegyesi – Talyigás (szerk.): A szociális munka elmélet és gyakorlat 1. kötet, 10. old; Woods: A szociális munkások tevékenységeinek egy lehetséges rendszerezése, 33. old; Compton – Galaway: Problémamegoldás: a szociális munka folyamata, 150 old.)

Általános meghatározások (Pincus – Minahan, In: Woods, 35 – 36. old;)

Radikális meghatározások (Pritchard – Taylor: Politikai Irányvonalak a szociális munkában In: Hegyesi - Talyigás;)

A Szociális Szakmai Szövetség munkadefiníciója; a Nemzetközi Iskolaszövetség (IASSW) globális definíciója, 2014.

Szociális munka

Legfontosabb irodalmak:

- Compton – Galaway: A szociális munka természete In: Hegyesi – Talyigás (szerk.): A szociális munka elmélet és gyakorlat 1. kötet, Semmelweis Kiadó, Bp. 1996.
- A szociális munka etikai kódexe letölthető a <http://3sz.hu/sites/default/files/Etikai.pdf> oldalról
- - Héderné Berta Edina Oktatási segédanyag a „Szociális munka alapismeretek” című tantárgyhoz, SZTE ETSZK 2018. coospace – re feltöltve
- Müller Wolfgang C.: Hogyan vált a segítségnyújtás hivatássá? T- Twins Kiadó, Bp. 1992.
- Pik Katalin: A szociális munka története Magyarországon (1817 – 1990.) Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, 2001. Bp.
- <https://www.iassw-aiets.org/global-definition-of-social-work-review-of-the-global-definition/>
- Pritchard – Taylor: Politikai Irányvonalak a szociális munkában In: Hegyesi-Talyigás 1.
- Jordan, Bill: „Kemény szeretet” – Szociális munka, társadalmi kirekesztés és a „harmadik út”, letölthető: http://www.esely.org/kiadvanyok/2003_4/JORDAN.pdf
- C. Pritchard – R. Taylor: Politikai irányvonalak a szociális munkában. In: Hegyesi-Talyigás 1. Hegyesi – Talyigás (szerk.): A szociális munka elmélet és gyakorlat 1. kötet, Semmelweis Kiadó, Bp. 1996
- Hegyesi G.-Kozma J.: A szociális munka – áttekintés. Kézikönyv szociális munkásoknak, Szociális Szakmai Szövetség 2002. 13 – 33. oldal;
- Ronald Woods: A szociális munkások tevékenységeinek egy lehetséges rendszerezése. In: Hegyesi-Talyigás A szociális munka elmélet és gyakorlat 1. kötet, Semmelweis Kiadó, Bp. 1996
- WALTER LORENZ: Szociális munka Európában – áttekintés és jövőbeni fejlődési irányok; Esély, 2003. augusztus, letölthető: http://www.esely.org/kiadvanyok/2003_3/LORENZ.pdf (folyóiratok – Esély menüpont alatt)

- Temesváry Zsolt (2018) A szociális munka és a szociálpedagógia modern elméletei. Budapest: L'Harmattan – SZOSZAK (http://www.szocialpolitikaiszemle.hu/letoltes.php?tip=menupontok&kod=15&file=temesv_ry_zsolt_a_szoci_lis_munka_modern_elmc__letei_webre.pdf)

Szociálpolitika

Legfontosabb irodalmak:

- Ferge Zsuzsa: Szociálpolitika és társadalom. T-Twins, 1991. 72-77. és 219-229. oldal
- Krémer Balázs: Bevezetés a szociálpolitikába Napvilág Kiadó 2009. 15-26.p.; 115-131.p.; 509-521.p. Letölthető innen: https://www.academia.edu/18741577/Bevezet%C3%A9s_a_szoci%C3%A1lpolitik%C3%A1ba_k%C3%B6nyv
- Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai. Bp. 1994. 17-40. oldal

2. Értékek és értékkonfliktusok a szociálpolitikában és a szociális munkában.

Szociálpolitikában:

- I. Értékek és ideológiák definíciója.
- II. A szociálpolitikára ható értékek. Ezen belül kifejtendő: szabadság, egyenlőség, szolidaritás, igazságosság, tolerancia, biztonság, emberi méltóság, valamint a szabadság és biztonság ellentmondásai és kibékíthetősége.

Legfontosabb irodalmak:

- Amartya Sen: Az egyéni szabadság, mint társadalmi elkötelezettség. Esély, 1992/1. http://esely.org/kiadvanyok/1992_1/azegyeni_szabadsag.pdf
- Ferge Zsuzsa: Szabadság és biztonság. Esély, 1994. 5. sz. Letölthető: http://www.esely.org/kiadvanyok/1994_5/ferge.pdf
- Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai. Bp, 1994. 41-60. o.
- Krémer Balázs: Bevezetés a szociálpolitikába Napvilág Kiadó 2009. 155-176. p.
- Jelenfi Gábor – Kmetty Zoltán – Tóth Zsolt „Értékek és preferenciák” In: Rosta G., Tomka M. (szerk.): Mit értékelnek a magyarok? Faludi Ferenc Akadémia, Budapest, 2010. pp. 313-346.
- Esping-Andersen, G. (2006) Ismét a Jó Társadalom felé? Esély 2006/6 3-28
- http://esely.org/kiadvanyok/2006_6/ESPING.pdf
- Sik D. – Nyilas M. – Rácz A. – Szécsi J. – Takács E. – Zakariás I. (2019) Kontingens szolidaritás – elemzési szempontok a késő modern segítési interakciók vizsgálatához (1. rész). Esély 2019/4. 3-29 http://www.esely.org/kiadvanyok/2019_4/esely2019-4-3-29.pdf és (2. rész) Esély 2020/1. 3-23 http://www.esely.org/kiadvanyok/2020_1/sik-et-al%203-23.pdf

Szociális munkában:

- I. A szociális munka szakmai értékeinek bemutatása
- II. A gyakorlatban megnyilvánuló értékrend A szociális munka magyarországi etikai kódexe – az első kódex megalkotása, a jelenleg hatályos kódex fejezetei, főbb útmutatásai
- III. Etikai dilemmák, a dilemmák feloldásának lépései Mattison modellje (2000) alapján

Legfontosabb irodalmak:

- Amartya Sen: Az egyéni szabadság, mint társadalmi elkötelezettség. Esély, 1992/1. http://esely.org/kiadvanyok/1992_1/azegyeni_szabadsag.pdf
- Andok Ferenc – Tímár Szilvia: Dilemmák a szociális munkában. ESÉLY 2002/4 vagy letölthető: http://www.esely.org/kiadvanyok/2002_4/ANDOK.pdf
- F. Loewenberg – Ralph Dolgoff: Értékek és etika a szociális munka gyakorlatában. Szociális munka elmélete és gyakorlata 1. kötet 191-205. oldal
- A szociális munka etikai kódexe letölthető a <http://3sz.hu/sites/default/files/Etikai.pdf> oldalról
- Héderné Berta Edina Oktatási segédanyag a „Szociális munka alapismeretek” című tantárgyhoz, SZTE ETSZK 2018. coospace – re feltöltve
- Mattison, Marian: Ethical Decision Making: The Person in the Process letölthető: https://www.researchgate.net/publication/12514857_Ethical_Decision_Making_The_Person_in_the_Process oldalról

3. Szociálpolitika és szociális munka alapelvei.

Szociálpolitikai alapelvek:

1. Abszolút és relatív biztonság elve
2. Korrekció és prevenció (elsődleges, másodlagos, harmadlagos)
3. Integráció és szegregáció
4. Normativitás és diszkrecionalitás
5. Univerzalitás és szelektivitás
6. Hatásosság és hatékonyság
7. Szubszidiaritás
8. Indexálás
9. Kevésbé választhatóság elve

A tétel bemutatása során szükséges a fenti elveket ismertetni, egy-egy példán keresztül bemutatni, illetve ki kell térni az alapelvek használatának indokaira is.

Legfontosabb irodalmak:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a Szociológiába Osiris Kiadó 1997. 119-122.p.
- Ferge Zsuzsa: Társadalmi újratermelés és társadalompolitika. KJK. 1982. 327-332. p.
- Krémer Balázs: Bevezetés a szociálpolitikába Napvilág Kiadó 2009. 393-395.; 417-427; 452-471 p.
- Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai. Bp. 1994. 95-123. oldal

A szociális munka beavatkozási szintjei (Ronald Woods: A szociális munkások tevékenységeinek egy lehetséges rendszerezése in: Hegyesi – Talyigás (szerk.): A szociális munka elmélet és gyakorlat 1. kötet)

A beavatkozás alapelvei (Compton – Galaway: Problémamegoldás: a szociális munka folyamata, 138 – 142; 156. old. in: Hegyesi – Talyigás (szerk.): A szociális munka elmélet és gyakorlat 1. kötet;

4. Családtámogatások, szociális munka családokkal.

Mutassa be a jogok-kötelezettségek rendszerét a Családok védelméről szóló törvény rendelkezései alapján.

Ismertesse a gyermeknevelés jogán a családoknak nyújtott pénzbeli ellátások körét, úgy mint:

1. A Gyvt. pénzbeli és természetbeni ellátásait: rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, óvodáztatási támogatás, tartásdíj megelőlegezése, otthonderemelési támogatás, és a rendszeres gyermekvédelmi támogatáshoz kötött egyéb kedvezmények.
2. Egyéb, családoknak nyújtott/nyújtható ellátásokat, kedvezményeket: GYES, GYED, GYET, Gyermekápolási táppénz, Családi adóalap-kedvezmény, Önkormányzati segély.

- Darvas Ágnes: Utak vagy tévutak? A családtámogatások alakulása Közép-Kelet-Európában a rendszerváltás óta. Letölthető: <http://szm.sze.hu/downloadmanager/details/id/3110/m/4818>
- Mózer Péter: Családtámogatási rendszer átalakítása. Letölthető: <http://www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=1799>
- 1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - pénzbeli ellátásairól szóló rendelkezései.
- 2011. évi CCXI. törvény a családok védelméről
- 1998. évi LXXXIV. tv. a családok támogatásáról és a végrehajtásáról szóló 223/1998.(XII. 30.) korm. rend.
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól (Ebtv.),
- 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet - az 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról - táppénz, tgs, gyed-ről szóló rendelkezései.
- 1995. évi CXVII. tv a személyi jövedelemadóról (29/A-B. § családi kedvezmény)
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 85/2007. (IV. 25.) Korm. rend. a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről

A családi munka intézményei az alapellátásban. A család rendszerszemléletű megközelítése. Módszerek a probléma feltárásban. Eljárások a családi munkában: ecomap, genogram, családkonzultáció, segítő beszélgetés. A családi munka folyamata: kapcsolati- és munkafázis.

A legfontosabb irodalmak/jogszabályok:

- Pogány, Magdolna: A családok számára nyújtható támogatások és szolgáltatások komplex rendszere. (2020) [Jegyzet, tankönyv]
- <http://eta.bibl.u-szeged.hu/2913/>
- Míszlai Péter (2020) Család és gyermekvédelmi jog Tanulási segédlet SZTE ETSZK, elérhető Coospace
- Dorothy Freeman: Házassági krízisek. Animula Kiadó. Budapest, 1990.
- G. G. Barnes: Család, terápia, gondozás. Animula Kiadó, Budapest, 1991. 13-20. o.
- H. Jenkins – K. Asen: Családterápia a család nélkül: egy rendszerszemléletű gyakorlat vázlat. Pszichoterápia 1993. szeptember, (143-149.)
- Insoo Kim Berg: Konzultáció sokproblémás családokkal. Animula, Bp. 1995. 9-142. o.
- Arany-Zoltán és Mihálka Mária (2018): Családmegismerési technikák. SZTE ETSZK Oktatási segédanyag
- Feuer Mária: A családsegítés elmélete és gyakorlata – szöveggyűjtemény. Akadémiai Kiadó. Budapest. 2008.

- Héderné Berta Edina: A szociális esetmunka módszertana oktatási segédanyag, SZTE ETSZK, 2019. feltöltve a coospace - re
- Sherman-Freedman: Strukturális technikák a pár- és családterápiában. Magyar Pszichiátriai Társaság. Budapest, 1989. 67-81. o.
- Skinner: A családot rendszerként tételező irányzatok. Szerk.: Ritoókné Ádám Magda: A tanácsadás pszichológiája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. 147-152. o.
- Somlai Péter: Triádok, közvetítők, koalíciók. Szociológiai Szemle, 1992./4.
- Szabó Lajos: Szociális esetmunka. Szociális Munka Alapítvány Kiadványai III. kötet. Budapest, 1993. (Általános problémamegoldó modell)

5. Személyes gondoskodást nyújtó intézmények rendszerének bemutatása.

A hallgató mutassa be az egyes ellátási területeken (család, idős, gyermek, hajléktalan, fogyatékos, pszichiátriai beteg, szenvedélybeteg, álláskeresők) kialakított intézményrendszert. A hallgató mutassa be az ellátási szintek kapcsolatát, a feladatellátási kötelezettség szabályozását és közelmúltbeli változásait.

- 1993. évi III. tv. a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- Bárány Ferenc: Szociálpolitikai ismeretek JGYF Kiadó Szeged, 1999.
- Krémer Balázs: Bevezetés a szociálpolitikába Napvilág Kiadó 2009. 245-271 p.
- Gyulavári Tamás - Krémer Balázs: Miért áttekinthetetlen a pénzügyi ellátások rendszere: Esély 2006/2 letölthető: http://www.esely.org/kiadvanyok/2006_2/GYULAV.pdf
- Szöllősi Gábor: A szociális jogok érvényesülésének egyéni és kollektív jogi garanciái Esély 2005/1 74. o.
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról (Cst.)
- 1998. évi XXVI. tv. a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról (fogyatékosági támogatás)
- 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról
- 1991. évi IV. tv a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról (álláskeresési járadék)

6. Időskorúak ellátásai, szociális munka idősekkel.

Az öregedés biológiai, pszichológiai és szociálpszichológiai sajátosságai- demográfiai és társadalmi jellemzők. Az időskor speciális problémái, szükségletei. Innovatív modellek, a különböző rendszerek által működtetett megoldások. Az idősekkel végzett szociális munka során alkalmazott módszerek, speciális készségek. Határozza meg a sikeres, illetve sikertelen öregedés jellemzőit, a demencia legjellemzőbb okait és mutassa be, hogy milyen szociális munka módszer alkalmas a demens idős és az őt gondozó család segítésére!

A legfontosabb irodalmak:

- Széman Zsuzsa (2008): Ki az idős? Az öregedés különböző szempontjai. *Esély*, 2008/3. http://www.esely.org/kiadvanyok/2008_3/SZEMAN.pdf
- Krémer Balázs (2013) Idős? Gondozás? Miről beszélünk? *Esély*, 2013/3. http://www.esely.org/kiadvanyok/2013_3/kremer.pdf
- Szabó Lajos (2013): Idősellátás kérdőjelekkel. *Esély*, 2013/4. http://www.esely.org/kiadvanyok/2013_4/szabol.pdf

A társadalombiztosítási ellátások rövid ismertetése, külön a nyugdíj és az egészségbiztosítás ellátásai, szolgáltatásai. A társadalombiztosítási rendszer és a szociális ellátórendszer kapcsolatának bemutatása, intézményeinek, ellátásainak lehetséges kapcsolata.

A legfontosabb irodalmak:

- Jelinekné Dr. Vári Zsuzsanna: Az idősellátás törvényi szabályozásának változásai In: *Kapocs* 44. 2010. március
- Pogány Magdolna: Szociális jog I./Tanulási segédlet/ a tételhez kapcsolódó fejezetei
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és ellátásokról

7. Gyermek jogai, szociális ellátása, és szociális munka gyermekekkel.

A hallgató mutassa be a hatályos jogi szabályozás kereteit, térjen ki röviden annak időbeli változására is. Részletezze a Gyvt. pénzbeli és természetbeni, illetve személyes gondoskodás keretében nyújtott ellátásait. A gyermekek szociális ellátásának ismertetése során térjen ki a gyermeknevelésben és gondozásban kialakult társadalmi szintű munkamegosztásra, az állam (és önkormányzatok) a család és a civil szféra között. Valamint ismertesse az egyes nagy ellátórendszerek közötti kapcsolatot, kiemelten a közoktatás, az egészségügyi ellátás és a gyermekvédelem között.

Mutassa be a hallgató a gyermekek sajátos szükségleteinek változását az életkor előrehaladtával, térjen ki a szükségletek kielégítésével kapcsolatos segítségnyújtás lehetőségeire. Ismertesse a szociális munkás szerepét, tevékenységi köreit az alapellátásban, illetve külön a gyermekvédelmi szakellátásban.

A legfontosabb irodalmak:

- Mislai Péter (2020) Család és gyermekvédelmi jog Tanulási segédlet SZTE ETSZK, elérhető Coospace
- -Protokoll. A gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó család- és gyermekjóléti ...szolgáltatások folyamatairól EMMI, Budapest, 2017. letölthető a http://www.gyermekjoleteger.hu/e107_files/downloads/szakmai/protokollgyv.pdf oldalról, ha Péter támogatja.)
- Balogh, Karolina és Gregorits, Péter és Rácz, Andrea (2019) A gyermekvédelmi intézményrendszer működési környezetének vizsgálata a gyermekvédelem, mint szolgáltatás' értelmezési keretrendszer tükrében. Esély, 2019 (3). pp. 26-47. ISSN 0865-0810
- Filó Erika- Katonáné Pehr Erika: Gyermeki jogok, gyermekvédelem Hvg-Orac Budapest, 2006.
- Insoo Kim Berg: Konzultáció sokproblémás családokkal, Animula, Budapest 1991.
- Szöllősi Gábor: Hogy fogalmunk legyen róla... A veszélyeztetettség fogalma az amerikai gyermekvédelemben Esély, 2000. 4. sz.
- Tausz Katalin: Gyermeki szükségletek MTA KTI Gyerekprogram Iroda megbízásából készült 2006 Letölthető: www.gyerekesely.hu weboldalon a gyermekkel kapcsolatos hazai programok menüpont alól.
- 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben, nevelőszülői hálózatokban, és a javítóintézetekben ellátott gyermekek, és fiatal felnőttek bántalmazási eseteinek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertan https://hintalovon.hu/sites/default/files/gyermekbantalmasas_kezelese_es_kivizgalasa_modszertan.pdf

8. A magyarországi cigányság szociális helyzete, szociális munka cigány családokkal és közösségekkel.

A hallgató mutassa be az állam cigánysággal kapcsolatos meghatározó törekvéseit, a fontosabb szociológiai kutatások eredményeit, elsősorban a munkaerő-piaci, a lakhatási, oktatási, egészségügyi és a szociális és gyermekvédelmi területre vonatkozóan. Határozza meg, hogy milyen tényezők befolyásolják a cigány családokkal, közösségekkel való együttműködést,

A legfontosabb irodalmak:

- Delphoi Consulting: A szegénység csapdájában. Cigányok Magyarországon – szociális – gazdasági helyzet, egészségi állapot, szociális és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, 2004. Budapest letölthető a szervezet honlapjáról: <http://www.delphoi.hu/download-pdf/roma-szoc-eu.pdf>
- Héderné Berta Edina, L. Ritók Nóra és mtársai: Esélyteremtés, az Igazgyöngy alapítvány munkája esettanulmányokon keresztül SZTE ETSZK 2019. letölthető a <http://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/12244> oldalról
- Kemény István – Janky Béla – Lengyel Gabriella: A magyarországi cigányság 1971-2003. Gondolat Kiadó – MTA Etnikai – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2004. letölthető a www.tcskh.hu honlapról
- Kállai Ernő: Cigány csoportok Európában és Magyarországon. In: Orsós Anna (szerk.) A romológia alapjai. Pécs, PTE BTK NI – Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlilocki Henrik Szakkollégium 19-47. (Letölthető: <http://mek.oszk.hu/14700/14735/14735.pdf>)
- Bernát Anikó (2018) A magyarországi romák társadalmi integrációja a 2010-es években. Társadalmi Riport 2018. 144-165. https://tarki.hu/sites/default/files/trip2018/144-165_Bernat_roma.pdf

9. A Hajléktalanság komplex világa, a hajléktalanellátás ismertetése.

Ismertesse röviden a hajléktalanság, mint komplex társadalmi probléma rendszerváltás előtti és utáni történetét, hangsúlyozottan fókuszálva a különbségekre.

Térjen ki a hajléktalanná válás komplexitására, érintve a definiálhatóság és mérhetőség problematikáit.

Ismertesse a komplex hajléktalanellátó rendszer felépítését, és azt hasonlítsa össze röviden egy Ön által ismert hajléktalanellátó egységgel.

Vázzon röviden az integrálhatóság probléma-együttesét, valamint lehetséges kivezető utakat a hajléktalanságból.

A legfontosabb irodalmak:

- Sánta T. (2018) A Hajléktalanság Világa. Oktatási Segédanyag. SZTE. ETSZK. Szociális Munka és Szociálpolitikai Tanszék.
- Bényei Z., Breitner P., Gurály Z., Győri P., Kovács I., Mózer P., Szabó A. (2018) Összefoglaló. Február Harmadika Munkacsoport. Gyorsjelentés a 2018. évi hajléktalan-adatfelvételtől. Elérhető: <http://menhely.hu/download.php?f=downloads/feb3/2018/F3-Gyorsjelentés-2018...pdf>
- Győri P. (2017) Hajléktalanság – romák – gyermekszegénység. In.: Esély. 2017/4. Elérhető: http://www.esely.org/kiadvanyok/2017_4/ATT03693.pdf
- Győri Péter (2014) Hajléktalanügyi Országjelentés 2013. Elérhető: <http://www.bmszki.hu/sites/default/files/field/uploads/vegso-orszagjelentés2013-szallitasra.pdf>
- Breitner P. (1999) A hajléktalanná válás lépcsőfokai. In.: Esély. 1999/1. Elérhető: http://www.esely.org/kiadvanyok/1999_1/hajlektan.pdf
- Fehér B. (2011) Understanding the Homeless Experience in Hungary through a Narrative Approach. Elérhető: http://www.feantsaresearch.org/IMG/pdf/ejh_2011_5.1_article-3.pdf
- FEANTSA (2018) Third Overview of Housing Exclusion in Europe 2018. Elérhető: <https://www.feantsa.org/download/full-report-en1029873431323901915.pdf>
- FEANTSA (2019) Fourth Overview of Housing Exclusion in Europe 2019. Elérhető: https://www.feantsa.org/download/oheeu_2019_eng_web5120646087993915253.pdf
- 1993. III. Törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásról.
- 1/2000. SzCsM rendelet a szociális gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- A fent említett irodalmakon túl, a Hallgató egyéb, a tételhez relevánsan kapcsolódó irodalmakat is felhasználhat, illetve prezentálhat.

10.Szegénység a mai Magyarországon, szociális munka a mélyszegénységben élő családokkal.

- I. A szegénység definíciói, megközelítései
 - a. abszolút szegénység
 - b. relatív szegénység
 - c. szubjektív szegénység
 - d. többdimenziós megközelítések: objektív relatív depriváció (Townsend); társadalmi kirekesztődés/kirekesztettség; átmeneti szegénység – tartós szegénység; jövedelmi/megélhetési szegények – halmozottan szegények
 - e. halmozottan szegények/mélyszegények: a szegénység már életformává rögzült állapot
- II. A szegénység alakulása és megjelenési formái Magyarországon
- III. A szegénység bemutatása - megélhetési stratégiák
- IV. A személyes segítségnyújtás lehetőségei és jellegzetességei a mélyszegénységben élő családok segítségével

A legfontosabb irodalmak:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Osiris, 2006, 131-140.o.
- Kozma Judit – Dögei Ilona – Kostyál L. Árpád – Mód Péter – Udvari Andrea – Vajda Norbert: Nyomorgó családok és szociális szolgáltatások, letölthető a <http://ncsszi.hu/kutatasi-archivum/23/newsoldalrol>;
- Héderné Berta Edina, L. Ritók Nóra és társai: Esélyteremtés, az Igazgyöngy alapítvány munkája esettanulmányokon keresztül SZTE ETSZK 2019. letölthető a <http://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/12244> oldalról
- Szalai Júlia: A társadalmi kirekesztődés egyes kérdései az ezredforduló Magyarországon. Szociológiai Szemle, 2002/4.
http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-548/szoc_szemle/TPUBL-A-548.pdf
- Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai Budapest 1994. 107-115.; 148-169 oldal
- Durst Judit (2019) "Ha nincs pénzed, úgyis belemész valamibe".: Informális hitelezés, "kamatosok" és a "bankképtelen" szegények bankügyei. Pannonhalmi Szemle 2019.4. 59-81. http://real.mtak.hu/105040/1/PannonhalmiSzemle_Durst_2019.pdf
- Branyiczki Réka – Gábos András (2018) A szegénység dinamikája a válság időszakában Magyarországon. Társadalmi Riport 2018. 125-143. https://tarki.hu/sites/default/files/trip2018/125-143_Branyiczki_Gabos_szegenyseg-dinamika.pdf
- Krumer-Nevo, M. () Hogyan lesz a zajból vélemény? A szegénységben élők tudásának felhasználása a szociális munkában. In Bányai E. (szerk.) A globalizáció kihívásai: új irányzatok a szociális munkában és a szociális munka szupervíziójában. Budapest http://tatkteszt.elte.hu/file/A_globalizacio_kihivasai.pdf

11.A szociálpolitika és a szociális munka feladatai a konfliktusok kezelésében. (szociális, családi, iskolai, munkahelyi, etnikai konfliktusok, mediáció).

A konfliktusról általában: típusai, folyamata, megoldási stratégiák, azok szakmai relevanciái.

A mediáció: céljai, alapelvei, folyamata; a mediáció alkalmazási területei. A családi konfliktusok forrásai, kialakulása, folyamata, mintázatai, kezelési stratégiák.

Csoportkonfliktusok jellemzői, feloldásuk folyamata.

Szociálpolitika szerepe a társadalmi konfliktusok megoldásában, feloldásában. A hallgató ismertesse a társadalmi konfliktusok feloldásának lehetséges formáit, kiemelt figyelmet fordítva a jövedelmek újraelosztására, és munkavállalói érdekegyeztetésre.

A legfontosabb irodalmak:

- Bakacsi Gyula: Szervezeti magatartás és vezetés. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1996. (256-267. o.)
- Barczy Magdolna-Szamos Erzsébet: A mediáció technikai és társadalmi alkalmazása Animula Kiadó, Budapest. 2002.
- Cseh-Szombathy László: A házastársi konfliktusok szociológiája. Gondolat Kiadó, Budapest, 1995. (12-50. o.)
- Dahrendorf, Ralf: Modern társadalmi konfliktus. Gondolat, 1994.
- Hilscher Rezső: Bevezetés a szociálpolitikába. Változatlan utánnomás Oliton nyomdaipari Kft. Bp. 1994.
- Orthmayr Imre: Konfliktusok 1-2. Világosság, 2007. 4-5.
- Somlai Péter: Konfliktus és megértés. (A családi kapcsolatrendszer elmélete) Gondolat Kiadó, Budapest, 1986. (105-240. o)
- 2011. évi XCIII. törvény a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsról
 - Kecskeméti M. – Csomortáni Z. – Petróczy E. – Polyák F, - Tóth Gy. E. (2012) Resztoratív eljárások az osztályban.
http://epa.oszk.hu/00000/00035/00153/pdf/EPA00035_upsz_2012_07-08_158-173.pdf

12.A szociális krízisek és kezelésük a szociálpolitikában és a szociális munkában.

Krízishelyzet fogalma, kialakulásának mechanizmusa. A krízisintervenció alapelvei és gyakorlati lépései.

Legfontosabb irodalmak:

- Bakó Tihamér: Verem mélyén Cserépfalvi Kiadó, Budapest, 1996.
- Golan, Naomi: Krízis, krízisintervenció. In: Tanulmányok a gyermekjólét köréből, IV. Szerk.:Budai István Hajdúböszörmény
- Szabó Lajos: Krízisintervenció a szociális esetmunkában. A krízisintervenció alapelvei. In: Tánczos Éva (szerk): A szociális munka elmélete és gyakorlata 2. kötet. Semmelweis Kiadó, Budapest. 1996.
- Héderné Berta Edina, L. Ritók Nóra és mtársai: Esélyteremtés, az Igazgyöngy alapítvány munkája esettanulmányokon keresztül SZTE ETSZK 2019. letölthető a <http://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/12244> oldalról
- Rácsok Balázs (szerk): Sebek - Segítségek, Ellátások Bántalmazottaknak Esetleírások Krízishelyzetekről, Budapest 2009. Magyarországi Ökumenikus Segélyszervezet és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium kiadványa

A krízis szociálpolitikai szempontú értelmezése, az állam feladatai:

- a társadalmi krízisek (válságok) kezelése terén,
- a társadalmi krízissel fenyegető feszültségek kezelése terén.

A rendszerváltáshoz köthető társadalmi változások és a magukkal hozott feszültségek és kormányzati kezelésük.

Legfontosabb irodalmak:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába Osiris Kiadó 1997. 564-600 p.; 523-525 p.
- Krémer Balázs: Bevezetés a szociálpolitikába Napvilág Kiadó 2009. 245-271 p.
- Gyulavári Tamás - Krémer Balázs: Miért áttekinthetetlen a pénzbeli ellátások rendszere: Esély 2006/2 letölthető: http://www.esely.org/kiadvanyok/2006_2/GYULAV.pdf
- Szöllősi Gábor: A szociális jogok érvényesülésének egyéni és kollektív jogi garanciái Esély 2005/1 74. o.

13.Fogyatékos emberek jogai, szociális ellátásuk, szociális munka fogyatékos emberekkel.

A fogyatékoság, az egyes csoportok jellemzése. A normalizációs és az integrációs elv. Autonómia törekvések, és „Önálló élet” mozgalmak. Szegregáció és integráció. A fogyatékos emberek részére nyújtható szociális ellátások. Esélyegyenlőség, társadalmi befogadás, a civil szervezetek szerepvállalása a fogyatékos emberek érdekeinek érvényesítésében Magyarországon.

A legfontosabb irodalmak:

- Kálmán Zsófia, Könczei György: A Taigetosztól az esélyegyenlőségig 2002, Osiris Kiadó
- Laki Ildikó (szerk): A fogyatékosággal élő fiatal felnőttek társadalmi integrálódásának esélyei és lehetőségei a mai Magyarországon Kutatási zárókötet L'Harmattan Kiadó, 2010, Budapest letölthető a <http://real.mtak.hu/42415/oldalrol>
- Bugarszki Zs. – Kondor Zs: Észrevételek a magyarországi intézményi férőhely kiváltás koordinálásáról in Esély 2015/2. Kálmán Zsófia: Bánatkő. Keraban könyvkiadó. Budapest, 1997.
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2003. évi CXXV. tv. az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

14.A Munka Világa, szociális munka munkanélküliekkel.

Ismertesse a munka fogalmát és a definiálhatóság problémáját.

Ismertesse a munkanélküli, a foglalkoztatott és a nem-foglalkoztatott definícióját, és magyarázza el, mi az alapvető különbség a munkanélküli és a nem-foglalkoztatott között.

Ismertesse a munkanélküliek állami támogatását a 2010 utáni időszakban.

Milyen okokra vezethető vissza a bérmunka és a munkaerőpiac válsága a 21. században?

Fejtse ki a közfoglalkoztatás előnyeit és hátrányait.

A legfontosabb irodalmak:

- Farkas et al. [szerk.] (2019) Munkaerőpiaci Tükör 2018. Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont. Budapest.
- Koltai L. (2018) A közfoglalkoztatás hatása a helyi gazdaságra, helyim társadalomra. Hétfő Kutatóközpont. Elérhető: https://kozfoglalkoztatatas.kormany.hu/download/f/fc/42000/BM_k%C3%B6zfoglalkoztat%C3%A1s_Tanulm%C3%A1ny_20180928-merged.pdf
- Csoba, J. [szerk.] (2011) Munkaerő-piaci változások, leszakadó társadalmi csoportok. Debrecen. Elérhető: <https://mek.oszk.hu/11900/11933/11933.pdf>
- Csoba, J. [szerk.] (2011) Peremhelyzetű társadalmi csoportok társadalmi és munkaerőpiaci integrációja. Debrecen. Elérhető: <http://mek.oszk.hu/13000/13059/13059.pdf>
- Farkas Á. [szerk.] (2011) A tartós munkanélküliség szociálpszichológiája. Debrecen. Elérhető: <http://mek.oszk.hu/11900/11947/11947.pdf>
- Csoba J. (2010) A Tisztas Munka. L'Harmattan. Budapest.
- Beck, U. (2007, 2009) A Munka Szép Új Világa. Belvedere. Szeged.
- A fent említett irodalmakon túl, a Hallgató egyéb, a tételhez relevánsan kapcsolódó irodalmakat is felhasználhat, illetve prezentálhat.

15.Szociális munka szenvedélybetegségben érintett célcsoporttal.

A függőséggel küzdő személyiség pszichológiai jellemzői, az addiktív viselkedés kialakulásának főbb okai. A főbb társadalmi, szociológia és szocializációs jellemzők, a család, a társas kapcsolatok hatása a függőség kialakulására. A diszfunkcionális családi működés jellemzői. A különböző kábítószer típusok ismertetése, főbb jellemzőjük, tünetek, hatásuk, kezelési módok, az un. dizájnerdrogok ismertetése. Droგ és party kultúra. A hazai drogfüggők segítésének, kezelésének intézményrendszere, főbb terápiás modellek, beavatkozási szintek, hazai jó gyakorlatok. A szociális munkás, mint segítő szakember szerepe a szenvedélybetegekkel történő bánásmód területén. A hazai kábítószer fogyasztással kapcsolatos főbb jogszabályok lényegi ismertetése.

A legfontosabb irodalmak:

Könyvek:

- Demetrovics Zsolt: Addiktológia alapjai III. ELTE Eötvös Kiadó Bp. 2009 ISBN 9789632840628
- Dr. Hoyer Mária: Sóvárgás és szenvedés - Az addiktív keresés mélylélektani megközelítése L. Harmattan kiadó, Budapest 2010, ISBN 9789632362519
- Dr. Rácz József: A droգkérdésről őszintén B+V MEDICAL+TECNICAL LAP-ÉS KÖNYVKIADÓ. Budapest, 2005, ISBN: 9789637746505
- Dr. Bodrogi Andrea, Dr. Harangozó Judit, Bulyáki Tünde, Ian R. H. Fallon: A közösségi addiktológia kézikönyve. Ébredések Alapítvány Budapest, e-book, <http://ebredések.hu/kiadvanyok/>
- Droг és társadalom: az addikció mintázatai: [felsőoktatási tankönyv] szerk.: Rácz József (ford. Kiss Ákos et al.) Új Mandátum, Budapest 2002 ISBN: 963 9336 85 8
- Dr. Máté Gábor: A sóvárgás démona Libri Kiadó KFT, Bp. 2019, ISBN: 9789633101278

Szaccikkek:

- Demetrovics Zsolt – Balázs Hedvig: Droгosok
- Letöltés: http://mek.oszk.hu/03400/03477/pdf/7_drog.pdf
- Szécsi Judit – Sík Dorka: Szerhasználat egy hátrányoshelyzetű járás szegregátumában, Esély Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat, 2016/2. szám
- Letöltés: http://www.esely.org/kiadvanyok/2016_2/2016-2_4-1_Szecsi-Sik_Szahasznalat.pdf
- Kapcsolódó videóriport: <https://video.atlatszo.hu/2016/06/19/eloszor-kutattak-a-dizajnerdrogok-terjedeset-melyszegenysegben-elok-kozott/>

Jogszabályok:

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről Különösen: XVII. FEJEZET AZ EGÉSZSÉGET VESZÉLYEZTETŐ BŰNCSELEKMÉNYEK
- https://drogriporter.hu/files/drogriporter/imce/leaflet_hun_final_08.062013.pdf
- <https://batki.info/kabitoszerrel-kapcsolatos-buncselekmenyek/>

Filmek:

- Dizájneren magyar dokumentumfilm, 90 perc, 2016 Rendező: Horváth Balázs
- Letöltés: <https://videa.hu/videok/film-animacio/dizajneren-2016-teljesfilm.info.mp4-VtuxKdil6qZAI8m>
- Budapest végállomás dokumentumfilm Pesty – Fekete Doboz 2004
- Letöltés: https://www.youtube.com/watch?v=mcEV60D5Jk8&has_verified=1
- Egy nap dokumentumfilm Pesty – Fekete Doboz 2004
- Letöltés: https://www.youtube.com/watch?v=zVJV_pScqxo

Saját élményű könyvek:

- Kubiszyn Viktor: Drognapló IRODALMI JELEN KÖNYVEK, 2017
- Kubiszyn Viktor: Foglaltház Józseveg Műhely Kiadó, 2013
- Interjú: https://mandiner.hu/cikk/20190906_kubiszyn_viktor_interju

Feladatsor a *Szociális munka* és a *Társadalom- és szociálpolitika* gyakorlati kompetenciáihoz

1. Feladat

A védőnő jelzi a gyerekjóléti szolgálatnak egy általa gondozott család veszélyeztetettségét. Az anyának éhezése miatt elapadt a teje, s ezzel veszélybe került az újszülött táplálása. Kiderült, hogy az anyának nincsen személyi igazolványa, így a gyerek nincs anyakönyvezve, semmilyen ellátást nem kapnak. Az apa élettársként él együtt az anyával. Az apának két alkalmi kapcsolatból született gyermeke él a másik szülőjével. Az anya soha nem dolgozott, az apa alkalmi munkával szerzett jövedelméből élnek. Ismerősnél laknak albérletben, jövedelmükhöz képest különösen költségesen. Az apa elvesztette jövedelmét, és kiújultak korábbi pszichés problémái. A jövedelem elvesztésével a lakhatás is veszélybe került. Az anya énérvényesítése gyenge. A családnak nincsenek természetes támaszai.

A tisztázandó kérdések:

- A veszélyeztettség megállapításának lépései, eljárása
- Krízisintervenciós terv ismertetése

Forrás: Bányai Emőke (szerk): Szociális esetek gyűjteménye a szociális joghoz kapcsolódóan, ELTE Tátk, 2012. TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0043

2. Feladat

Az édesanya gyerekei átmeneti otthonban való elhelyezését kérte. A férj – aki nem volt vér szerinti apja felesége gyerekeinek – halála után az anya nem tudta fizetni az albérletet. Az anya – hét osztály végzettséggel – korábban segédmunkásként dolgozott, de a gyes lejárta után nem talált munkát, így megélhetése, lakhatása és a gyermekek elhelyezése sem biztosított. Szívességi lakáshasználóként egy időre befogadta saját édesanyja, majd a nővére, gyerekeivel együtt, de ennek az állapotnak a fenntartása egyikük számára sem volt kívánatos és fenntartható. A nővér három gyermekével főállású anya, rendezett anyagi helyzetben és körülmények között él. A 7 éves fiúcska iskolás, dolgai rendezettek. Mindenki szeretné elkerülni, hogy kiemeljék családjukból a gyerekeket.

A tisztázandó kérdések:

- Milyen jogi feltételei vannak a családból kiemelésnek?
- Milyen ellátások, szociális juttatások járnak az anyának?.
- Problémamegoldás során alkalmazott eljárások bemutatása

Forrás: Bányai Emőke (szerk): Szociális esetek gyűjteménye a szociális joghoz kapcsolódóan, ELTE Tátk, 2012. TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0043

3. Feladat

A fiatal házaspárnak, akik az anya szüleinél laktak, gyermeke született. A nagyszülők mindent megtettek azért, hogy a fiatalok között megrontsák a kapcsolatot. Sikerült elérniük, hogy a fiatal pár elidegenedett egymástól, később elváltak. A nagyszülők lányukat teljes egészében gyermek helyzetben tartják és irányítják, unokájukat kisajátították, saját elgondolásuk szerint nevelik, rendezik az életét. A volt férj számára nem teszik lehetővé – a bíróság által szabályozott – láthatást a gyerekekkel. Az apa felháborodásában többször ütközött a nagyapával a láthatás biztosítása érdekében, nemrégén egyszer tettelegességig fajult a szóváltásuk. A fiatalok lényegében szeretik egymást, de nagyon feszült a viszonyuk a nagyszülők által kikényszerített helyzetben. Az apa fordult a családsegítő szolgálathoz, segítséget kérve a helyzet rendezésében.

A tisztázandó kérdések:

- Milyen alternatív vitarendezési eljárások ajánlhatók fel a konfliktus megoldására?
- Problémamegoldás során alkalmazott eljárások bemutatása

Forrás: Bányai Emőke (szerk): Szociális esetek gyűjteménye a szociális joghoz kapcsolódóan, ELTE Tátk, 2012. TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0043

4. Feladat

V. településen két cigánytelep van, és még néhány cigányok lakta utca által formált kis telepzárványok. Van egy nagy telep, kb. 800 lakossal (romungró cigányok lakják), és távol tőle egy egészen más kultúrát sugárzó kisebb telep (oláh cigányok lakják). Azt tudtuk meg, hogy a házak többségének teljesen rendezetlenek a tulajdonviszonyai, és hogy a különböző szolgáltatók jelzálogot jegyeznek be a házakra a tartozások ellentételeként, többen akár több millió forintot is. Ezeknek a házaknak az értéke kb. 500 ezer forint. Azt is megtudtuk, hogy az áramproblémára a helyiek a kártyás villanyórát tartják jó megoldásnak, amit viszont csak rendezett tulajdon- és mérőóra-viszony esetén lehet igényelni. Az nyilvánvaló volt, hogy a helyi lakosok szeretnének fizetni az áramért, csak legyen áramuk, és hogy az asszonyok ebben kezdeményezők, határozottak. Mondták is, hogy sokkal takarékosabbak lennének az árammal, ha előre fizethetnének érte, nem menne napközben a tévé, lekapcsolnák fényes nappal a lámpákat, csak akkor használnák, ha tényleg szükséges (nem úgy, mint a lopott áramot, amit képzelhetjük, korlátozás nélkül szívni le, miért is ne tennék...). És azt is mondták, hogy ez így legalább megtanítaná az embereket arra, hogy takarékoskodjanak, előre tervezzék a kis pénzüket az áramra.

A tisztázandó kérdések:

- A közösségi szociális munka mely módszereivel támogatná a megfizethető és biztonságos áramszolgáltatás kialakítását?

Forrás: Bányai Emőke (szerk): Szociális esetek gyűjteménye a szociális joghoz kapcsolódóan, ELTE Tátk, 2012. TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0043

5. Feladat

Sokan hangoztatják, hogy a család a gyermek legfontosabb közege, s ez akkor is így van, ha a gyermek valamilyen fogyatékossgal él. Ha a családban élő súlyosan-halmozottan sérült gyermek élethelyzetéből indulunk ki, és a képzési kötelezettség teljesítésének óraszámát tekintjük, akkor a gyermek heti 3-5 órát tölt el a szakember társaságában, a fennmaradó 163-165 órát viszont családjá, körében. Intézményben nevelkedő gyermek esetében a szülő helyett a gondozó tölt nagyon magas óraszámot a gyermekkel. Ebből az alaphelyzetből logikusan következik, hogy a hozzátartozók, a gondozók lényegesen jobban ismerik a gyermeket, több információval rendelkeznek magatartását, szokásait, képességeit illetően, még akkor is, ha nincs pedagógiai szakképzettségük. Gyakorlati tapasztalataik sok-sok tankönyvnyi ismeretet helyettesíthetnek, és nagyon jól kiegészíthetik a gyógypedagógus vagy más szakember elméleti tudását, felkészültségét. Ha a gyermekről kiderül, hogy valamilyen fogyatékossgal él – és a súlyosabban sérült gyermekről hamar kiderül –, akkor könnyen azt gondoljuk, hogy szülőként, nevelőként is a fejlesztés és a terápia lesz a legfontosabb feladatunk. Gyakran a szakemberek is azt próbálják erősíteni a szülőkből, a nevelőkből, hogy legyenek ők is a gyermek terapeutái. Ilyenkor a sokféle fejlesztés közepette könnyen elfelejtkezünk a gyermekkel eltöltött – fejlesztésen kívüli – időről és a vele végzett mindennapos tevékenységekről, valamint az ezekben rejlő fejlődést támogató lehetőségekről. A szülők, a gondozók pedig alapvető szerepvárába kerülnek, és nehezen tudnak megfelelni a kettős szerepeltvárásnak.

A tisztázandó kérdések:

- Milyen szempontok jelennek meg a fogyatékossgal élők intézményi ellátásában?
- Hogyan támogatná a fogyatékos gyermeket nevelő szülők szülő – csoportját? Milyen témákat javasolna feldolgozásra?
- Kérem, határozza meg, hogy a csoportmunka egyes szakaszaiban milyen feladat van a szociális munkásnak!

Forrás: Könczei György (sorozatszerkesztő): A súlyos és halmozott fogyatékossgal élő emberek helyzete Magyarországon tanulmánykötet – második rész, ELTE BGGYK 2009.

6. Feladat

A 37 éves férfi bement a települési családsegítőhöz segítséget kérni, mert elmondása szerint krízishelyzetben van, és élelemre lenne szükségük. Ezzel ott nem tudtak mit kezdeni, javasolták, hívja fel az Alapítványunkat. A telefonban elmondta nekünk, hogy egyedül van a 3 éves kislányával, bármilyen segítséget elfogad: élelmiszer, tisztítószer, ruhanemű, bármi. Pár nap múlva a településen a szociális ágazat évertékelő konferenciája zajlott, mi is ott voltunk. Szóba került a család is. A jelenlevők elmondták, hogy valóban nehezen élnek. Az apa közmunkás, az anya fél éve nem lakik otthon. Elment a kicsivel egy közeli kisvárosba, megkereste a szociális szolgáltatót, nem akar, nem tud a párjával együtt élni, anyaotthonba szeretne menni. Amit fel tudtak neki ajánlani, nem tetszett neki, a megyeszékhelyre menne. Mivel oda nem tudott, hazament a kislánnyal, otthon hagyta a párjánál, ő pedig elment, állítólag a megyeszékhelyen van. Azóta az apa próbálja a közmunkás fizetéséből fenntartani magukat. A családi pótlék az anya számlájára megy, csak ha írásban lemond róla, utána kaphatja a férfi, de nem tudni, az anya hol tartózkodik pontosan, így szerintük nem is lehet elindítani az eljárást. Elmentünk a családsegítővel együtt a férfihoz, a bátyjával volt otthon, épp ettek, kenyeret, és valami olcsó felvágottat. Elmondtuk, azért jöttünk, hogy segítsünk, és megnézzük, konkrétan mire van szükségünk. Bizalmatlanok voltak, nincs szükségük semmire, mindenük megvan-mondták. Mondtuk, nemrég jelezte, hogy élelemre, tisztítószerre, ruhára lenne szükségük. Láthatjuk, van élelmük - mutattak még a maradékra. Az idősebb férfi bizonygatta, hogy segít ő is a testvérenek, most jött haza Belgiumból, ő mellette van, mindent meg tudnak venni. A szegényes, hiányos bútorzatra mutatva kérdeztük, a ruhák miért az ágyon, a babakocsiban vannak. Igen – mondták - egy szekrény csakugyan jó lenne, hogy el tudjanak pakolni. Kérdezem a kolléganőt: olyan nehezen értettem, amit mondtak, mindig ilyen “darabosan”, nehezen érthetően beszélnek? Nem valami szer okozhatta ezt? Nem tudja, válaszolta, meglehet, hallani ilyet a faluban. Ez a herbál és más drogok tekintetében elég problémás település. A visszaúton ismerős, babakocsit toló kismama megy el mellettük, köszönünk. Este ő ír a messengeren, hogy látta, voltunk az Alapítványtól a férfinél. Szeretné elmondani nekünk, hogy a férfi rossz életű, nem foglalkozik a kislányával, amit tud, pénzzé tesz, drogra költi. A bátyja vitte bele ebbe, mindketten használják. Eladta az önkormányzattól kapott szociális tűzifát is, és sokszor nincs is begyűjtve a házban. A szomszédok, ismerősök és a távoli rokonok szoktak nekik ételt vinni, mert sajnálják a gyereket. Ő is a családhoz tartozik, és azért szól nekünk, mert szerinte a kislány nincs ott jó helyen. Már szóltak a „családkisegítőnek”, de nem foglalkozik vele senki.

A tisztázandó kérdések:

- Kérem, határozza meg, hogy krízis, vagy probléma jelenik meg a fenti eseteírásban!
- Készítsen konzultációs terveket az apával való együttműködés előmozdítása céljából.
- Mutassa be a szerhasználó egyénnel végzett motivációs interjú lépéseit, ismérveit!

Forrás: Héderné Berta Edina, L. Ritók Nóra és mtársai: Esélyteremtés, az Igazgyöngy alapítvány munkája esettanulmányokon keresztül SZTE ETSZK 2019.

7. Feladat

A család faluba költözését a híre megelőzte. Egy rokonuk élt itt, aki albertbe adott nekik egy nagyon rossz állapotú házat. Az anya jött, a fia, aki sokszoros visszaeső bűnöző, annak a felesége egy gyerekkel, terhesen. A férfinak már börtönbe kellett volna vonulni, de szökésben volt, próbált a faluban is bujkálni, végül nagy rendőri erővel elfogták, és elvitték. A kisfiú akkor volt 7 éves, szeptemberben kezdte az iskolát. A kisfiú rendkívül agresszív volt, képtelen a kapcsolatteremtésre, csak a rombolás, mások fenyegetése, bántalmazása érdekelte. A tanodásaink sokat küzdöttek azért, hogy a nyár folyamán a minimális érintkezési szabályokra megtanítsák. Keserves első tanév következett, amit meg is ismételt. A külső szemlélő számára nagyon problémás gyereknek tűnt, de mi tudtuk, honnan indultunk vele, és láttuk a fejlődést. Foglalkoztunk vele a tanodában, és heti egyszer a pszichológusunkkal is tudott találkozni. Mindezek ellenére egyre több agresszivitásba torkolló konfliktus kapcsolódott hozzá az iskolában. A családban megszületett a kicsi, majd idekerült az anyának egy másik lánya, terhesen, és annak a nagymamája is, aki mozgásképtelen, beteg, idős asszony. A ház két helyiséges, de a külső fala megrogyott, meg van támasztva, csak a nagyobbik szoba lakható, ami tele van ággyal, a picinek egy kiságyat már nem is lehetett elhelyezni. A fiú az iskolában lassan elérte, hogy a tantestület „ön-és közveszélyesnek” tekintette. Aztán egy különösen durva eset után azonnal hívták az anyját, és javasolták, hogy legyen magántanuló, és ennek a szakmai alátámasztásához kérték a pszichiátriai felülvizsgálatot is. Az anyja beleegyezett, hogy a fiú a felülvizsgálatig, ami két hét múlva történik meg, otthon maradjon, és megígérte, ha azt javasolják, kérelmezni fogja a magántanulói státuszt. Az iskola ezzel megelégedett. A fiú azonban még csak kilenc éves. Mi rémülten gondoltunk bele, mi lesz vele... Ismerve a magántanulói státusz perspektíváját, világosan látszott, hogy ezzel az ismeretei, iskolában fejleszhető készségei, ezen a szinten maradnak, ahol most van, és gyakorlatilag analfabétán fog felnőni. Azt is tudtuk, hogy nem kerül többé olyan közösségbe, ahol szabályok vannak, alkalmazkodni kell, és ennek beláthatatlan szocializációs következményei lesznek.

A tisztázandó kérdések:

- Kérem, határozza meg a legfontosabb probléma – területeket, a központi problémát és az elsődleges problémát!
- Kérem, ismertesse, hogy a szociális munka eljárásai közül, melyek alkalmazása szükséges.
- Milyen eszközökkel lehet növelni a pedagógusok érdekeltségét a magántanulói státuszok elkerülésében?

Forrás: Héderné Berta Edina, L. Ritók Nóra és mtársai: Esélyteremtés, az Igazgyöngy alapítvány munkája esettanulmányokon keresztül SZTE ETSZK 2019.

8. Feladat

1992-ben Gyulajon a külföldi Jövőkép Műhely ismerőivel és helyi lakosokkal és együtt egy napon át a „jövőkép” módszerével dolgozott a Közösségfejlesztő Egyesület több munkatársa. Gyulaj Tamásitól délre, a Gyulaji erdő déli peremén helyezkedik el. Zsákfalunak tekinthető, mivel közúton csak a Hőgyész - Dombóvár közti kiágazó, csaknem 10 kilométer hosszú úton érhető el. A részben zárt Gyulaji erdőben található Európa legjelentősebb dámvad állománya, mely méltán világhírű. A területről a krónikák azt írják, hogy a 19. században itt volt Magyarország legnagyobb vadaskertje. A 7800 hektár terület 90%-a erdő, az egyik legszebb völgyben pedig két horgászó is található. A terület kedvelt a vadászok körében. Vaddisznóból több száz kerül évente terítékre, rendszeresen rendeznek hajtásokat is. Az első nap megismert települési problémák így rajzolódtak ki: a munkalehetőség hiánya; – a szegénység; – a tökehiány; – a közösségek hiánya; – a vállalkozások hiánya; – a fásultság, beletörődés az infrastruktúra elégtelensége; – a cigányság helyzete; – a Gyulajtól elzárt erdő; – a középosztály és a fiatalok elvándorlása; A problémák megfogalmazása után történt a szavazás. Mindenki 10 ponttal rendelkezett, amit a táblán feltüntetett kulcsszavak között oszthatott szét, fontossági sorrendben. Ezt még mindig egyénileg oldottuk meg, egymást nem lehetett befolyásolni! A pontszámok összesítése volt a következő állomás, a kevés, vagy nulla pontot kapott kulcsszavak kiestek, a legtöbb szavazatot kapottakból pedig összeállítottuk a tényleges problémalistát: – a helyi munkalehetőségek hiánya 51 p. – a helyi munkához, vállalkozáshoz szükséges pénz hiánya 48 p. – az infrastruktúra hiánya 28 p. – a települési elzártság 18 p. – a helyi vállalkozás hiánya 17 p. – cigányság 11 p. – természeti erőforrások birtoklásának hiánya 5 p.

A tisztázandó kérdések:

- Ismertesse a Fantázia műhely levezetésének lépéseit!
- Mutassa be egy kistelepülés közösségi életét meghatározó dimenziókat, az ezek fejlesztését támogató közösségi módszereket!

Forrás: Varga A. Tamás és Vercseg Ilona: Közösségfejlesztés, Magyar Művelődési Intézet, 1998.

9. Feladat

Tótkomlós Dél-alföldi kisváros, Békés megyében, Orosházától 18 km-re fekszik, 1993. november 1-jétől viseli a városi rangot. Lélekszáma 6.000 fő körül mozog. Az önkormányzat szlovák, német, román, erdélyi testvér-települési kapcsolatokat ápol. A belső úthálózat még nem teljes körű - a pormentes utak hossza összesen mintegy 30 km, amely 60% kiépítettségnek felel meg. Az arányszámok további növekedése várható a megnyert Európai Unió pályázatnak köszönhetően, Tótkomlóson a lakott ingatlanok száma 2850, melyből ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 93 %, a szennyvízrendszerre rákötött lakások száma 530 db, mely az összes lakáshoz viszonyítva csupán 18,5 %. Tótkomlós gazdaságában a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a kézműipar, könnyűipar a meghatározó a szolgáltatások mellett. Évszázados hagyománya van az őrlésnek a városban, ma is működő malma jelentős mennyiségű gabonát dolgoz fel. A városban több szárító, magtár, takarmánygyártó üzem, ezen kívül állattartó nagyüzemi telep működik. A lakosság túlnyomó részben ma is mezőgazdasággal foglalkozik (társas vállalkozások, egyéni gazdálkodók, több mint 650), ez a helyiek elsősorú megélhetési forrása. A kapcsolódó vállalkozások (keveréktakarmánygyártás, malomipar, tojástermelés) is jelentős foglalkoztatók. A 90-es években a kis- és középvállalkozások száma emelkedett, s néhány könnyűipari vállalkozás (zipzáruzem, női ruhakészítés stb.) is működik a településen. A városban a külföldi érdekltségű vállalkozások is jelentős munkalehetőséget biztosítanak a lakosság számára. Említést érdemel még a 2010-ben megalakult Evangélikus Szeretetszolgálat, amely Európai Unió támogatással a városban egy új szolgáltatást - szenvedélybetegek nappali ellátását - indított. Összesen 250 embert lát el valamilyen szolgáltatással, közel 80 alkalmazottal - mint középvállalkozás - dolgozik. Ugyanakkor a város lélekszáma, Magyarország legtöbb településéhez hasonlóan, folyamatosan csökken. A fiatalabb korosztály elvándorlása a városból az utóbbi évek jellemző és állandósulni látszó tendenciájává vált.

A tisztázandó kérdések:

- Készítsen SWOT analízist!
- Mutassa be a módszer alkalmazási területeit, értelmezze a dimenziókat!

10.Feladat

A szenvedélybeteg rehabilitációs intézményekbe való bekerülés (ambuláns ellátási formák) és az utógondozás lépcsőfokai kidolgozatlanok. Ezért igyekeztünk ezeket a lépcsőket pótolni, elsősorban az utógondozás tekintetében. Ennek egyik eleme, hogy a részlegen rehabilitálódott serdülőkorú klienseinknek a rehabilitációs program végeztével is gondozást tudjunk biztosítani. Igény jelentkezett rá, hogy a rehabilitáció végeztével a kliensek továbbra is egy közösséghez tartozónak érezzék magukat, ne szakadjon meg, hanem más formában folytatódjon a talpra állás folyamata. Az új élethelyzetből adódó problémák, kérdések, kihívások (tisztá baráti kapcsolatok keresése, fenntartása, az új családi rendszerbe történő újratagozódás, relapszusok kivédése) megbeszélésére, megoldására, az ezekkel járó szorongás oldására egy új terápiás térre volt szükség. Az utógondozás ilyen módjára való igény több összetevőből is fakad. A rehabilitációról már kikerült szenvedélybetegek tartós tisztasága megőrzésének igényéből, a relapszusok kezeléséből, a sors-társ hatás megtartásából, a közösséghez való tartozás érzésének jelentőségéből (nem vagyok egyedül). A tisztá életforma kialakítása, a szerhasználó Én-identitás elhagyásának folyamata, és egy szermentes Én-identitás kialakítása nem tud befejeződni egy rehabilitációs program során, kiváltképp nem serdülők esetében. A már rehabilitálódott kliensekkel történő telefonbeszélgetések után fogalmazódott meg, hogy szükség van egy olyan önsegítő közösség létrehozására, mely a rehabilitáció után felmerülő élethelyzeteket, problémákat hivatott kezelni, segíteni.

A tisztázandó kérdések:

- Ismertesse a csoportszerveződés lépéseit!
- Mutasson be egy tematikát a csoportülésekre vonatkozóan, mely segítheti a fenti célok teljesülését!

Forrás: Duró – Héderné (szerk): Esettár SZTE ETSZK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék, Szeged, 2019.